

GEMEENTE TILBURG

2017

Perspectiefnota

Inleiding

Weerbare stad

Stedelijk sterk, sociaal en klimaatbestendig

Een binnenstad met kwaliteit, ondersteuning op maat voor hen die het echt nodig hebben, mogelijkheden voor iedereen om zijn of haar talent te ontwikkelen, duurzame ontwikkeling van de stad en sterke wijken met ruimte voor eigen initiatief. Dat zijn de accenten in de koers die wij kiezen, op basis van de bereikte resultaten tot nu toe. We staan halverwege de coalitieperiode en maken daarom ook de balans op. Ondanks de financiële situatie die weinig ruimte biedt, zijn we optimistisch over de nog te realiseren ambities uit ons coalitieakkoord. Wij zetten onverkort in op wat wij in het coalitieakkoord hebben afgesproken. Stedelijk sterk, sociaal en klimaatbestendig.

De opbrengst van onze inspanningen tot nu toe laat mooie resultaten zien. Wij zijn daar tevreden over. Burgerinitiatieven krijgen kans, regionale samenwerking op het gebied van jeugdzorg is succesvol, de Toegang staat, we bieden maatschappelijke ondersteuning naar tevredenheid van onze inwoners, Hart van Brabant heeft een nieuwe strategische meerjarenagenda, het Ambachtshuis (voor ondernemers en werkzoekenden) is gestart, Vossenbergh is bijna vol, de ontwikkelingen van de Spoorzone, de Piushaven en het Veemarktkwartier zijn voor iedereen zichtbaar, O13 is verbouwd, de Lokale Educatieve Agenda is een feit.

Uiteraard blijven er uitdagingen. Sommige ontwikkelingen gaan moeizamer dan verwacht of er dienen zich onvoorziene ontwikkelingen aan die om lokale actie vragen zoals de opvang van asielmigranten of de crisis in de retail. Gegeven de actualiteit in de wereld en de snelheid waarmee ontwikkelingen gaan, is de weerbare stad voor ons het perspectief. Met een aantal kwaliteitsimpulsen willen wij de stad meer veerkracht voor de toekomst geven. Wij kunnen niet op alles zijn voorbereid maar wel zorgen dat wij tegen een stootje kunnen. Tilburg, weerbare stad. De duurzaamheidsbalans biedt ons een uitstekend kompas hierbij.

Wij blijven investeren in het vestigingsklimaat van de stad. Dit doen we met oog voor groen, erfgoed, retail, cultuur, evenementen, ruimtelijke kwaliteit en slimme verbindingen. Specifiek heeft de aantrekkelijkheid van het verblijfsklimaat van de Tilburgse binnenstad samen met het beschikbaar hebben van voldoende bedrijfsterreinen, wat ons betreft de hoogste prioriteit. Dat pakken wij integraal op.

In het sociaal domein zorgen wij voor stevigheid in de basis. In het onderwijs geven wij professionals weer de ruimte door onder andere de budgetten te ontschotten en integrale locatieplannen in te voeren. Bij de uitvoering van de 3D 's (taken op het gebied van werk en inkomen, jeugd en maatschappelijke ondersteuning) willen wij onze inwoners kwalitatief goede en resultaatgerichte ondersteuning op maat bieden. De budgetten in het sociaal domein gaan wij ontschotten, net zoals wij dat bij het onderwijs hebben gedaan, om zo problemen meer op maat te kunnen aanpakken. Hulp in de huishouding zetten wij in ieder geval tot 2019 op de huidige wijze voort.

Ook de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt staat hoog op onze agenda, met extra inspanning op het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. In 2017 werken we verder aan het realiseren van een jeugdwerkloosheidsvrije zone, door concrete trajecten aan te bieden met onze partners.

Ons doel is onverminderd dat alle bewoners mee profiteren van de vooruitgang die onze stad boekt. Meer klimaatbestendigheid krijgt in 2017 vorm in een breed pakket aan maatregelen. Wij maken werk van slimme en duurzame mobiliteit door snelfietsroutes aan te leggen, wij zetten in op verdere verduurzaming van de woningvoorraad en op alternatieve energie met de plaatsing van zonnepanelen. Wij zorgen voor meer groen en biodiversiteit in de stad, zorgen voor meer hergebruik van restafval en leggen ons toe op de voltooiing van de groene mal om Tilburg.

Evenals afgelopen jaar zien we op dit moment dat de begroting voor de komende jaren onder druk staat. We zien geen ruimte voor nieuwe structurele uitgaven. We laten ons hierdoor niet van de wijs brengen. In deze

perspectiefnota noemen we die onderwerpen waar wij een noodzaak zien tot intensivering of een extra impuls. Gelijktijdig beseffen we dat er op dit moment nog spanning zit tussen onze ambities en het financieel beeld. Uiteraard zullen we een sluitende begroting presenteren. We bereiden ons voor om, indien er na het verschijnen van de septembercirculaire nog maatregelen nodig blijken, een evenwichtig pakket aan besparingen en of tariefaanpassingen voor te leggen zodat de raad een goede integrale afweging kan maken.

Meer dan ooit realiseren wij ons dat wij niet de enige speler op het veld zijn. Wij willen daarom verbindend, vernieuwend en daadkrachtig zijn, met resultaten dichtbij de mensen. Onze ambities willen wij realiseren samen met anderen op alle niveaus. Dat vraagt een open aanpak. Goede voorbeelden tot nu zijn de regionale samenwerking op het gebied van veiligheid, jeugd, Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en bedrijventerreinen. Evenals de nieuwe aanpak "dat kan ik beter" waarmee burgers ons kunnen uitdagen als ze denken een taak beter uit te kunnen voeren.

Maar ook realisatie van het stadsbos, de invulling van het stadspark op het voormalige Van Gend en Loosterrein en de doorzettingsmacht in de Toegang zijn illustratief voor de nieuwe manier van werken. De open aanpak betekent dat wij ook naar de toekomst toe inzetten op innovatie van bestaand beleid en meer ruimte voor initiatief van buitenaf. Dat heeft uiteraard consequenties voor onze manier van werken en besluiten. Soms zal dat wringen. Het zijn van een andere overheid vraagt ruimte om te manoeuvreren en soms los te laten. Wij moeten meer gaan besturen vanuit de wetenschap dat wij niet alles vooraf kunnen bepalen, of kunnen opsluiten in ons beleid en onze plannen. Dat is een grote ommezwaai, voor ons en voor de stad.

Sociale Stijging

Met de titel 'Perspectief voor alle inwoners' zetten wij in ons coalitieakkoord elke Tilburg centraal. Niet langer het systeem is leidend maar wat de inwoner nodig heeft. De drieslag onderwijs, arbeid en maatschappelijke participatie vormen de pijlers onder dit programma. Wij zien goed onderwijs als poort naar werk en ontplooiing van talent, wij willen participatie voor zoveel mogelijk mensen en zorg op maat voor hen die het echt nodig hebben. We blijven daarbij inzetten op participatie naar vermogen, want voor meedoen komt meetellen. Tot op heden is de implementatie van de 3D's (de decentralisatie van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de inwerkingtreding van de Participatiewet) zonder problemen en vrij succesvol verlopen. Continuïteit van beleid was ons uitgangspunt.

Vanuit onze wens om een inclusieve stad te zijn, hebben we de plicht om kwetsbare groepen, ook vluchtelingen, te ondersteunen. Onze inzet richt zich dan ook op het faciliteren en stimuleren van zelfredzaamheid, zelfontplooiing en het veilig en gezond opgroeien van kinderen.

Vluchtelingen

In totaal gaat Tilburg in 2016 naar schatting 536 statushouders huisvesten, ruim het tienvoudige van de taakstelling in 2012. Vooralsnog voorzien wij geen problemen met het halen van deze taakstelling. Tilburg houdt echter samen met de corporaties vinger aan de pols, omdat wij de druk op de goedkope huurmarkt, mede onder invloed hiervan, zien toenemen.

Voor de groep vluchtelingen die richting Tilburg komt, willen we meer zijn dan alleen een tijdelijke opvanglocatie. We zien de komst van vluchtelingen vanuit het perspectief van kansen voor de migranten zelf betrokkenen én de samenleving, en niet vanuit een probleembenadering. Wij willen dat de groep nieuwkomers (statushouders, asielzoekers, amv's) niet naast maar juist in de samenleving staat. Te veel vluchtelingen belanden in de inactiviteit van de bijstand of functioneren onder hun niveau. Dat willen wij voorkomen. We kiezen voor een meersporen aanpak, met gerichte acties op gebied van huisvesting, inburgering, participatie en inkomen, onderwijs en peuterspeelzaalwerk, zorg, maatschappelijke begeleiding (bed, bad, brood) en meedoen in de wijk en buurt. Wij hopen daarmee integratie over de volle breedte te bespoedigen en de negatieve retoriek rond vluchtelingen te doorbreken. In het Position paper integratie en participatie van hebben we onze acties en mogelijke aanvullende maatregelen ten behoeve van de integratie en participatie van deze nieuwe Tilburgers beschreven.

Wij willen de mechanismen die leiden tot de inactieve situatie waarin veel vluchtelingen zitten, tegengaan en doen wat binnen onze mogelijkheden ligt om hen, ook via innovatieve wegen, in staat te stellen hun talenten ten volle te benutten. Wij zijn enthousiast over de Competence Card die onlangs in samenwerking met Reflect - een onderzoeksinstituut verbonden aan TiU - is ontwikkeld. Bedoeling is deze zo spoedig mogelijk te gebruiken om zo getalenteerde vluchtelingen te helpen bij het versneld vinden van werk op de lokale arbeidsmarkt, een opleiding en andere vormen van participatie. Daarnaast is intensivering van het taalonderwijs van de hele groep nodig. Uiterlijk in oktober 2016 ligt er een uitgewerkt totaalplan waarbij we ook nader bezien of al onze voornemens ook (financieel) haalbaar zijn. De specifieke doeluitkering rijksmiddelen volgt bij de septembercirculaire. Een en ander moeten wij dan nader en opnieuw bezien.

Transformatie 3D's

De uitdaging voor de komende jaren is om via vernieuwing en innovatie resultaten te behalen met minder geld. We zien dat we goede stappen zetten in de transformatie maar dit vraagt de komende jaren om extra inspanning. Onze inzet is een toekomstbestendig sociaal domein. We nemen mensen serieus, gaan uit van hun kracht en bieden zo nodig een vangnet. Terug naar de bedoeling en de mens weer centraal vanuit de insteek 'wat kan wel' in plaats van 'dat kan niet'. Maatwerk is nodig, loskomen van systeemdenken. Wij borgen dat we zorg en ondersteuning blijven bieden aan hen die dat echt nodig hebben.

Uitvoeringskosten

Bij de inwerkingtreding van de 3D's is een inschatting gemaakt van de kosten die gepaard gaan met het uitvoeren van deze taken. Bij gebrek aan ervaringscijfers is dit ingeschat op 2% van de totale geldstroom die vanuit het rijk is overgekomen. In de praktijk blijkt nu dat we binnen de ingeschatte uitvoeringskosten niet alle taken kunnen uitvoeren. Bij de begroting 2017 zullen wij een voorstel doen om de kosten en taken meer in overeenstemming met elkaar te laten zijn. Dit zal ook terugkomen in de herijking van de regionale deelbegroting jeugd 2017.

Doorontwikkeling Toegang

Onderdeel van de transformatie vormt de doorontwikkeling van de Toegang. Daarbij onderzoeken we op welke wijze de Toegangsteams in de wijken (teamcoördinatoren en professionals) meer doorzettingsmacht kunnen krijgen zodat er meer ruimte is om te komen tot passende oplossingen voor het gezin of de persoon. Wij hopen hiermee ook dat het resultaat (ook financieel) beter en sneller wordt behaald. We streven ernaar dat in 2017 de wijkteams meer budget- en resultaatverantwoordelijkheid krijgen om lichte ondersteuning op maat te leveren en de teamcoördinator mandaat heeft om dit budget in te zetten.

Ontschotten

Centraal uitgangspunt binnen de T-aanpak is een resultaatgerichte organisatie van hulp- en dienstverlening volgens het principe één gezin, één plan, één coördinator, één budget. We organiseren dat er altijd één coördinator is binnen een gezin. Deze coördinator krijgt zoveel mogelijk ruimte om vanuit één budget en mandaat naar eigen inzicht ondersteuning te organiseren. De verschillende ondersteuningsvoorzieningen binnen en tussen de verschillende domeinen worden -waar nodig- daarbij binnen het budget en mandaat van deze coördinator geplaatst.

Het ontschotten van de ondersteuning en budgetten heeft consequenties op verschillende gebieden. Onder andere voor de werkwijze, contractering en begroting in onze organisatie en voor de samenwerking met stakeholders in de stad en voor de inwoners die ondersteuning nodig hebben. Op dit moment zijn onze begrotingsregels nog niet volledig aangepast aan de integraliteit en ontschotting die wij nastreven. Als we de mens meer centraal willen stellen, moeten wij om de regels heen te kijken om de vraag wat nu echt nodig is goed te kunnen beantwoorden. Het "ontschotten" kan hierbij gezien worden als het loslaten -waar mogelijk en zinvol- van de traditionele manier van middeleninzet. Wij creëren zo een nieuwe werkwijze die ons beter ondersteunt bij het sturen op de bedoeling, bijvoorbeeld door het werken met een maatwerkbudget om ondersteuning op maat te bieden. Uiteraard laat dit onverlet dat het mogelijk moet blijven om de rechtmatige besteding van middelen te controleren en de uitgaven beheersbaar te houden.

Specialistische ondersteuning

Niet alle ondersteuning wordt geboden door de Toegang. Bij specialistische vragen wordt doorverwezen naar specialistische aanbieders. De jeugdhulp wordt dit jaar op een innovatieve wijze ingekocht via arrangementen, zoals we eerder hebben gedaan bij de Wmo en Participatiewet. Arrangementen bieden ruimte aan de coördinator om op maat ondersteuning te bieden. Tegelijk starten we dit jaar de doorontwikkeling van deze arrangementen waarbij we samen met de regiogemeenten en aanbieders onderzoeken hoe deze verder te optimaliseren.

Hulp aan huis

Als onderdeel van onze taken binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) bieden wij waar nodig hulp aan huis. Wij denken namelijk dat met hulp aan huis mensen (langer) zelfstandig kunnen blijven wonen. Van Rijkswege is het afgelopen jaar fors bezuinigd (40%) op deze ondersteuningsvorm. Wij willen hulp in de huishouding in zijn huidige vorm in stand houden en dus zullen we niet gaan bezuinigen op de huishoudelijke hulp voor de komende periode van 3 jaar. Gelijktijdig zijn er landelijk veel ontwikkelingen die betrekking hebben op hulp aan huis. Daarbij is niet helder hoe het beleid voor de middellange termijn eruit gaat zien.

Toekomst alfahulpen.

Staatssecretaris Van Rijn heeft een wetswijziging gereed waarmee er een verbod komt op alfahulpen. Een verbod op alfahulpen plaatst ons voor een aantal problemen. Met name rond de zorgcontinuïteit, het in stand houden van de cliënt/hulp relatie en het mogelijke verlies van banen. Banen juist voor een toch al kwetsbare groep op de arbeidsmarkt. Om het verbod niet onvoorbereid op ons af te laten komen, willen wij nu al gaan onderzoeken hoe we de huidige situatie in Tilburg rondom deze alfahulpconstructie in een andere vorm toekomstbestendig zullen doorzetten. Wij zouden graag zien dat de mensen die in Tilburg op dit moment hulp ontvangen, dit in de toekomst zo veel mogelijk van dezelfde persoon kunnen blijven ontvangen. Dit brengt een financieel risico met zich mee voor 2017 en verdere jaren, waarvoor we de reserve 3D eventueel moeten aanspreken.

Onderwijs

'Een leven lang leren' en 'Tilburg brengt je verder', dat zijn de twee kernpunten die onze ambities op dit vlak kort en treffend samenvatten. Met de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) hebben Tilburg, de kinderopvangorganisaties en de onderwijspartners in het primair, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs

sinds 2015 een uitstekend instrument in handen om de komende jaren te sturen op de ambities in dit veld en waar nodig maatwerk op locatie te leveren. Wij maken ons sterk voor brede talentontwikkeling van alle leerlingen. Daarin denken wij in kansen en niet vanuit vaste of beschotte budgetten. Belangrijk onderdeel van de LEA blijft de aandacht voor realisatie IKCs en het versterken van doorlopende leerlijnen, ook op het gebied van techniek, bewegen, gezondheid en cultuur. Daarnaast blijven we inzetten op het verhogen van de voor-en vroegschoolse educatie.

Voortijdig schoolverlaten

De aanpak rondom voortijdig schoolverlaten neemt een bijzondere positie in op de Lokaal Educatieve Agenda. Voor de periode 2017-2020 vraagt het ministerie van OCW van de RMC regio's om een gezamenlijk plan van maatregelen op te stellen en daar ook middelen aan te verbinden. Duidelijk is dat het Rijk vanaf 2017 meer van het RMC (regionaal meld- en coördinatiepunt over en voor voortijdig schoolverlaten) vraagt en er tegelijk niet meer middelen naar de gemeente komen. Wij zien graag dat we in de aanpak meer integraal kijken. Niet alleen vanuit het perspectief van voortijdig schoolverlaten maar ook in samenhang met zorg, veiligheid en het voorkomen van jeugdwerkloosheid. Dit maakt het mogelijk om meer maatwerk te bieden. Momenteel onderzoeken wij hoe we tot een optimale samenwerking in de RMC-keten kunnen komen waarin taken en functies helder belegd zijn. Bij de begroting komen wij hiervoor met een integraal voorstel gekoppeld aan de planperiode.

Aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt

In het coalitieakkoord hebben we de ambitie uitgesproken om te zoeken naar verbindingen. We hebben de visie dat iedereen de kans moet krijgen om zijn of haar talenten optimaal te ontwikkelen. Wij stimuleren dat bedrijven en instellingen de samenwerking opzoeken om aan te sluiten bij de behoeften van onze inwoners en onze bedrijven.

Vanuit een gezamenlijke agenda onderwijs-arbeidsmarkt, in samenhang met de Lokaal Educatieve Agenda en Stimuleringsagenda Economie & Arbeidsmarkt werken we verder aan de in gang gezette activiteiten, zoals het doorontwikkelen van Gate2, 3Dprint lab, kennischeques, implementatie leerwerkloket, permanente educatietrajecten (zoals summerschool), scholingslening, Ontdekstation en academische werkplaatsen.

Inclusieve arbeidsmarkt

De resultaten van onze inspanningen op het terrein van arbeidsmarkt blijven achter. Dit moet beter. Op basis van de evaluatie van NOMA bereiden we verbeteringen voor, zodat ook de inbedding van de expertise van Werk en Inkomen in de Toegang beter vorm krijgt. Gelijktijdig willen we ook de asielmigranten perspectief bieden op participatie in de samenleving en op de arbeidsmarkt.

We hopen op korte termijn duidelijkheid te krijgen over het vertrouwensexperiment van het ministerie van SZW, om daarna de lokale pilot te kunnen starten.

Mobiliteit op de arbeidsmarkt is voor de economie van belang. Met een mobiliteitscentrum willen we met de ontslag bedreigde werkenden goede ondersteuning bieden. Gelijktijdig realiseren we ons dat de arbeidsmarkt steeds complexer wordt, waardoor de tweedeling groter wordt en mensen aan de onderkant van die arbeidsmarkt steeds moeilijker mee kunnen. Voor het realiseren van baanafspraken op regionaal niveau ligt er een actieplan. De realisatie van dat plan blijft aandacht vragen.

Armoedebestrijding - schuldhulpverlening

Armoede in Tilburg neemt toe. Het gebruik van inkomensondersteunende maatregelen daarmee ook. We zetten door op de ingezette maatregelen uit het uitvoeringsprogramma en de actualisatie daarvan. We willen extra inzetten op de circa 1200 bijstandsgerechtigden die in Tilburg in het bestuursrechtelijke premieregime zitten. Dit zijn inwoners die vanwege een premiebetalingsachterstand van minimaal een half jaar door hun zorgverzekeraars zijn afgemeld en vervolgens als wanbetaler zijn aangemeld bij het Zorginstituut Nederland. We willen een substantieel deel van deze bijstandsgerechtigden de kans bieden om van de wanbetalersstatus af te komen. In september 2015 hebben we samen met CZ en VGZ een kleinschalige pilot gestart die zeer positieve resultaten heeft opgeleverd.

Gezien de zeer positieve resultaten ligt het voor de hand, om deze aanpak de komende jaren op grotere schaal te continueren. Het continueren van de pilot betekent een aanpak op basis van maatwerk en persoonlijke gesprekken door het team schuldhulpverlening. Bij de begroting zullen wij een voorstel doen om voor een tijdelijke periode de capaciteit uit te breiden.

Stichting Broodnodig

Pater Poels zet zich al meer dan 30 jaar lang belangeloos in voor de Tilburgse samenleving. Met zijn stichting Broodnodig schiet hij op zijn manier vele mensen materieel en immaterieel te hulp. Stichting Broodnodig oogst daarmee veel waardering. We beschouwen dit als een uniek en bijzonder burgerinitiatief. Het beschikbaar stellen van het pand Pollepel is in deze unieke situatie een passende tegenprestatie vanuit de gemeente. Nog voor de zomer zullen wij de raad hiertoe een voorstel doen.

Vestigingsklimaat

Wij willen dat de aantrekkingskracht van de stad, belang en betekenis voor de toekomst heeft. De stad als interessante trek- en pleisterplaats lijkt als gevolg van de crisis in de retail onder de druk te staan. Het meest voelbaar is dat in de binnenstad. Daarom versterken wij de komende tijd datgene wat een centrumstad nou juist aantrekkelijk maakt. De binnenstad vraagt om een impuls op meerdere terreinen, in de visie op de Binnenstad van de 21ste eeuw komt dit terug. In 2017 zetten wij hiertoe een breed palet aan acties uit. Voor de stimulering van de werkgelegenheid bouwen we voort op de bevordering van een modern industrieel en logistiek cluster, bevordering van innovatie in de stedelijke economie en meer verbinding met de arbeidsmarkt. Blijvend houden we aandacht voor de kwaliteit en beschikbaarheid van onze bedrijfsterreinen. Met de omgevingsvisie als vertrekpunt investeren we in de ruimtelijke ontwikkeling van de stad. Het accent ligt op verbetering van de ruimtelijke en groene kwaliteit en op meer aantrekkelijke verbinding van onze stedelijke trendgebieden: Piushaven, Veemarktkwartier, kernwinkelgebied/dwaalgebied, Spoorzone en museumkwartier. Deze aantrekkelijkheid willen wij tussen de trendgebieden onderling bevorderen maar ook richting omliggende natuurgebieden Moerenburg en Stadsbos013. Naast de fysieke, groene maatregelen zijn cultuur en evenementen natuurlijk even zo goed belangrijke pijlers op dit vlak.

Kernwinkelgebied

In 2017 start de realisatie van de renovatie van Stadskantoor 1 en de herontwikkeling van het voormalige stadskantoor 2 hebben we met Wereldhave de wederzijdse inspanningen in het plangebied Emmapassage-Pieter Vreedeplein in een afsprakenkader benoemd. De gezamenlijke noemer is een brede inzet op de versterking van het verblijfsklimaat van de Tilburgse binnenstad en verbetering van de routes voor bezoekers in het kernwinkelgebied. Dat doen wij onder meer door een goede verbinding van de concentratiepunten in dat gebied. Gelijktijdig vormen de acties uit de retailagenda en het geactualiseerd horecabeleid (nog dit jaar nog ter besluitvorming naar de raad) een basis om verder te werken aan de versterking van het kernwinkelgebied/binnenstad.

We geven een kwaliteitsimpuls met het creëren van (aanvullende) woonmilieus voor verschillende doelgroepen. Deze zijn daarmee onderdeel van een centrummilieu dat tevens publieke en andere functies en voorzieningen in de nabijheid heeft. Gelijktijdig versterken we de ruimtelijke en economische samenhang en ontwikkelingen in de verschillende delen van de binnenstad door het toevoegen van groen. Uiteraard vertaalt deze inspanning zich ook in investeringen. Voor deze investeringen willen we zowel binnen de grondexploitatie als in de RGI ruimte houden.

Spoorzone

Om bij de verdere gebiedsontwikkeling van de Spoorzone tegemoet te komen aan de maatschappelijk breed levende wens tot meer behoud van de cultuurhistorische identiteit van het gebied, maken we een nieuwe programmatische en stedenbouwkundige visie voor het werkplaatsgebied in de Spoorzone. Daarbij zoeken we ook aansluiting bij de ontwikkelingen in de binnenstad.

We kunnen al wel concluderen dat het behoud van de onderscheidende kwaliteit van de Werkplaats vraagt om een minder intensief nieuwbouwprogramma dan in eerdere studies (o.a. Masterplan) is meegenomen. Anders gezegd, de markante gebouwen in de Spoorzone verdienen het om meer uit de verf komen. Ook moeten we nog oplossingen vinden voor de parkeeropgave binnen De Werkplaats, nu ondergronds parkeren vervalt. Daarnaast willen we ten opzichte van de eerder omschreven gebouwtypologieën meer toegevoegde waarde terugzien passend bij de unieke gebiedskwaliteit. Al met al leidt dit tot een vermindering van het bouwprogramma voor fase 2 van de Werkplaats. Dat gevolgen heeft voor de grondexploitatie. Hiervoor zullen we in het najaar 2016 de raad een voorstel doen.

Fietsenstalling Station

Met het nieuwe station en de onderdoorgangen wordt de Spoorzone verbonden met de binnenstad. Om de uitstraling rondom het station te verbeteren, willen we het verkeerd stallen/wildparkeren van fietsen in de directe omgeving van het station (zowel noord als zuid) tegengaan. Gelijktijdig moeten we treinreizigers voldoende, goede en veilige stallingsmogelijkheden bieden. Juist omdat wij deze beide vormen van mobiliteit aanmoedigen. In overleg met NS-stations en ProRail werken we nu voor zowel de noord- als de zuidzijde het concept uit voor bewaakt en betaald stallen waarbij de eerste 24 uur gratis zijn. De bewaking vindt plaats door inzet van mensen, ter plaatse ondersteund met camera's. Dit vraagt zoals bekend om hogere investeringen dan waar we tot nu toe rekening mee hebben gehouden. Wij zullen in het najaar 2016 de raad hierover een voorstel doen voor investering en exploitatielasten.

Evenementen

Evenementen zorgen voor levendigheid in de stad. Ook hebben ze economische spin off op onze verblijfsaccommodaties en aanwezige horeca. Het evenementenbeleid moet een bijdrage leveren aan het imago van de stad (citymarketing) waardoor mensen graag voor Tilburg kiezen. Kijkend naar het huidige beleid kunnen we concluderen dat we een aantal zaken goed hebben opgepakt. Het is echter ook tijd dat de stad nog meer vruchten plukt van de investering in onze evenementen. In de evaluatie van het evenementenbeleid komt dit verder terug.

Als we de ambitie houden om evenementenstad te zijn, vraagt dit een duidelijk definitie van wat dat betekent. Het maken van keuzes is dan onvermijdelijk. Een herijking van ons evenementenbeleid, waarin we een voorstel doen voor dergelijke keuzes ook ten aanzien van ons subsidiebeleid voor evenementen, is momenteel in voorbereiding. In het najaar 2016 is dat klaar voor besluitvorming. Daarbij betrekken we ook de evaluatie van de toeristenbelasting.

Kermis

We willen het authentieke karakter van de Tilburgse Kermis behouden en de kermis tegelijkertijd meer van deze tijd maken. De terugval in opbrengsten als ook de signalen van meerdere stakeholders dat de kermis aan kwaliteit en betekenis inboet, vraagt om een impuls. Onze ambitie is om de kermis naar een hoger plan te tillen door deze te vernieuwen en te verbreden en sterker te verbinden aan de stad. Ons doel daarbij is dat het evenement - in de huidige markt - uniek en onderscheidend blijft en vooral ook een betere drager wordt van het imago van Tilburg. Na de zomer moet het plan voor de toekomst van de kermis gereed zijn, waaraan we ook een financiële impuls zullen verbinden.

Stad van makers

Tilburg is een stad waar kunst wordt gemaakt. Er zijn veel makers aanwezig op het gebied van theater, dans en muziek en beeldende kunst. De professionals en kunstvakopleidingen dragen daar in grote mate aan bij, maar ook de vele amateurs die kunst en cultuur maken. Dit alles draagt bij aan de kwaliteit en levendigheid van de stad. Verbindingen tussen de verschillende kunstvormen (crossovers) zijn vanzelfsprekend maar ook de verbinding van cultuur met zorg of cultuur met het onderwijs, leveren verrassende en unieke resultaten op.

Cultuur

In de eerste helft van 2016 hebben we stadsgesprekken georganiseerd om gezichtspunten en opvattingen 'op te halen' over wat de cultuur in Tilburg de komende jaren nodig heeft. Vanuit culturele organisaties, individuen, bedrijven, onderwijsinstellingen is meegedacht over hoe Tilburg er in 2020 cultureel uitziet en wat daarvoor belangrijke pijlers zijn. Onze ambitie is om in het Cultuurplan 2017-2020 cultuur te versterken. In vervolg op de cultuuragenda 2011-2016 en de Impulsagenda Cultuur 2015-2016 merken wij een aantal culturele instellingen aan als basisvoorziening. We stellen makers centraal en zijn voornemens daarbij te kiezen voor een makersfonds dat ruimte biedt aan kleine, nieuwe initiatieven en experiment, en atelier- en werkplaatsvoorzieningen. Cultuureducatie is eveneens een cruciaal onderdeel van ons cultuurbeleid. Bij dit alles gaan we uit van een breed cultuurbegrip waaronder naast theater, dans, muziek en beeldende kunst ook gaming, mode, theatersports en urban culture vallen. Het cultuurplan 2017-2020 (inclusief financiële impuls) zullen we voor de zomer aan de raad voorleggen.

Culturele iconen

013, De Pont en het Textielmuseum/ TextielLab zijn belangrijke culturele iconen van onze stad, die zowel nationaal als internationaal bekendheid genieten. De verbouwing van 013 is gereed. In zijn vernieuwde vorm kan 013 de concurrentie met andere poppodia weer aan. De Pont scoorde onlangs nog een tweede plaats als beste museum van Nederland na het Rijksmuseum. Een prestatie van formaat voor een privaat museum. In 2017 bestaat De Pont 25 jaar. Het vernieuwde voorplein en de inmiddels ook gerealiseerde uitbreiding maken dat De Pont klaar is voor dit jubileumjaar. De Pont is terecht voor velen een reden om naar Tilburg te komen. Dus wij willen ook aandacht aan dit jubileum besteden en samen met de stad en de provincie op gepaste wijze blijf geven van onze waardering voor dit museum waar wij trots op zijn.

Het Textielmuseum heeft de ambitie om zich te ontwikkelen tot een Culturele Creatieve Hotspot; daarmee willen zij hét kennis- en expertisecentrum op het gebied van textiel in Europa (TextielLab) worden. Duurzame inzet van het naastgelegen Drögepand (Rijksmonument) maakt deel uit van deze plannen. Eerder besloten we het pand tijdelijk van de verkooplijst te halen, om het museum de ruimte te geven voor planuitwerking en ontwikkeling van een business case. Door middel van een studie naar ontwikkelopties willen wij de exploitatiemogelijkheden van het Drögepand onderzoeken in relatie tot een aantrekkelijke omgeving voor het TextielMuseum en De Pont, het Museumkwartier.

Ruimtelijke kwaliteit; routes en verbindingen

We vinden het belangrijk om een stedelijke omgeving te creëren waarin het plezierig is om te verblijven en prettig is om te wonen. Kortom: waar de mens centraal staat. Regelmatig ontstaan discussies over de ruimtelijke kwaliteit van bouwplannen en de versterking van de openbare ruimte. Op diverse plekken werken we intensief aan de ruimtelijke kwaliteit (zoals Piushaven, Stadskantoor 1, Spoorzone). Van belang is om de stedelijke samenhang te bewaken van de diverse plannen/projecten en de ingrepen die dat in de openbare ruimte vergt. Hierbij denken we aan het inzetten van een supervisieteam. Bij nieuwe ontwikkelingen willen we onze cultuurhistorie en ons landschap inspiratiebron laten zijn.

De focus ligt op het vergroten van de kwaliteit van routes en verbindingen tussen de gebieden. De beleefbaarheid van deze routes kunnen we verbeteren door de oude straten en pleintjes qua inrichting aantrekkelijk te maken voor langzaam verkeer, of door het toevoegen van groen, typisch Tilburgse cultuur- en of kunstuitingen. In een concreet actieplan zullen wij een reeks van maatregelen voorstellen om de herkenbaarheid, zichtbaarheid en beleving te verbeteren.

Monumenten

In het Coalitieakkoord is het belang van cultuurhistorisch erfgoed benadrukt. Naast vertaling van cultuurhistorische waarden in planvorming draagt de bescherming van objecten concreet bij aan instandhouding en herkenbaarheid van het verhaal van Tilburg, Udenhout en Berkel-Enschot. Formele aanwijzing als gemeentelijk monument is een instrument om dat erfgoed goed te beschermen. In 2016 wijzen we een aantal objecten uit de Wederopbouwperiode aan als gemeentelijk monument. We hebben de ambitie uitgesproken om ook in 2017-2018 een aantal belangrijke historische gebouwen aan te wijzen als beschermd gemeentelijk monument. Diverse erfgoedorganisaties in de stad werken momenteel aan de inventarisatie van honderden panden die vragen om nadere bescherming. Hoeveel (en waar en welke) nieuwe monumenten we gaan aanwijzen moeten we nog bepalen. Om de aanwijzing en toekomstige begeleiding in goede banen te leiden zijn extra middelen nodig. Bij de begroting doen we hiervoor een voorstel.

Wonen

Met de corporaties hebben we afspraken gemaakt over de realisatie van nieuwe sociale huurwoningen. Op dit moment is nog niet zeker of deze allemaal gerealiseerd kunnen worden. Daarom zijn we nog op zoek naar aanvullende locaties. Zoals we eerder al aangekondigd hebben, zullen we een voorstel doen om binnen de voorziening herstructurering aanvullend middelen te reserveren.

We hebben inmiddels ook met drie marktpartijen afspraken gemaakt voor de commerciële huursector. Het aanbod van duurdere commerciële huurwoningen neemt al toe. We richten onze ambitie daarom nu op de categorie tussen de sociale huursector (max. € 711 p.m.) en de commerciële huursector (vanaf € 900 p.m.). Daarmee willen we ook borgen dat er in de nabije toekomst voldoende huurwoningen zijn voor de lagere middeninkomens. Huishoudens met een inkomen vanaf € 34.000 kunnen niet meer in de sociale huursector terecht. Zij kunnen een dure commerciële huurprijs ook niet opbrengen. De koopsector is vaak ook niet bereikbaar voor deze doelgroep vanwege diverse redenen zoals de financieringsnormen, geen vaste arbeidscontracten, noodzakelijke flexibiliteit, ed. De jaarlijkse behoefte aan deze middeldure huurwoningen schatten we in op ca. 10-15 % van de totale woningvraag, dat is zo'n 100 tot 150 woningen.

We gaan de woningprogrammering in projecten op deze behoefte aanpassen en deze gelijktijdig borgen door convenanten aan te gaan met de beleggers in de vorm van concrete prestatieafspraken over aantallen en huurprijsniveau. Daarbij analyseren we ook wat dit voor voorwaarden stelt aan onze grondprijis- en ons gronduitgiftebeleid. Wij onderzoeken met de corporaties mogelijkheden of een gedeelte van hun duurdere sociale huurwoningen (in samenwerking met beleggers) omgezet kan worden naar een duurzaam middelduur huursegment.

Bedrijventerreinen: Zwaluwenbunders / Wijkevoort

De regio Hart van Brabant is een belangrijke vestigingslocatie voor grootschalige logistiek en verwante bedrijvigheid. De huidige vraag naar grootschalige kavels is groter dan het aanbod. Binnenkort verwachten we de laatste grote kavel op Vossenbergh te verkopen. Daarom zijn we met urgentie nieuwe bedrijventerreinen vraaggericht aan het (her)ontwikkelen, te weten: Zwaluwenbunders en Wijkevoort. Wij verwachten beide terreinen nodig te hebben om de economische groei in deze sector te accommoderen.

Bedrijventerrein Zwaluwenbunders was oorspronkelijk beoogd voor perifere detailhandel (PDV) en kleinschalige bedrijvigheid. We constateren dat de beoogde verplaatsing van PDV-bedrijven naar dit terrein niet meer actueel is en dat we op andere locaties de vraag naar kleinschalige kavels op kunnen vangen. Ook inspanningen in het kader van herstructurering van bestaande bedrijventerreinen leveren hier een belangrijke bijdrage aan. Voor zowel Zwaluwenbunders als Wijkevoort zijn de planologische procedures opgestart. Met Zwaluwenbunders kunnen we de vraag op korte termijn accommoderen. We streven naar uitgifte in 2017. Met Wijkevoort accommoderen we de vraag op middellange en lange termijn (naar verwachting uitgifte gereed vanaf 2019/2020). Samen met de provincie en de Taskforce Economie & Natuur verkennen we de mogelijkheden om de ontwikkeling van Wijkevoort te combineren met de aanleg van een groen-blauwe structuur. De ambitie is een concurrerend en groen vestigingsmilieu te creëren, geschikt voor een modern industrieel en logistiek cluster.

Wij ontwikkelen beide terreinen vraaggericht. Dat betekent onder meer dat we de uitgifte fasen in tranches van 30 à 35 ha. Per tranche stemmen wij af met de provincie. In de situatie dat de herontwikkeling van Zwaluwenbunders onverhoopt vertraagt waardoor Wijkevoort eerder uitgifbaar is dan Zwaluwenbunders, zullen wij Wijkevoort prioriteren.

Parkmanagement

Met de invoering van parkmanagement hebben de Tilburgse bedrijventerreinen een stevige kwaliteitsimpuls gekregen. Continueren van een kwalitatieve bedrijfsomgeving is cruciaal aangezien het een van de belangrijke vestigingsfactoren is voor nieuwe en bestaande bedrijven. Het gaat bij parkmanagement niet alleen om grijs- en groenonderhoud maar ook om de veiligheid en duurzaamheid van onze bedrijvenlocaties en het bieden van een aantrekkelijk investeringsklimaat op de bedrijventerreinen. Op dit moment werken we aan de evaluatie die de basis vormt voor het besluit over het continueren van de gemeentelijke financiering.

Slimme en duurzame mobiliteit

Eind 2016 moet het nieuw mobiliteitsplan klaar zijn om vervolgens in 2017 ten uitvoer te komen. Meer aandacht komt er voor de voetganger en de fiets. Nu al vindt een groot deel van de verplaatsingen binnen Tilburg plaats met de fiets, vooral op korte afstand. Met name de nieuwe vormen van E-bikes en high speed E-bikes, in combinatie met snelfietsroutes, bieden kansen voor meer fietsgebruik op grotere afstand. De aanleg van snelfietsroutes naar Breda, Eindhoven, Den Bosch en Waalwijk is noodzakelijk voor een sterke positie van Tilburg in het "daily urban system". Aan de aanleg van snelfietsroutes koppelen we ook maatregelen op het gebied van samenwerking, marketing & gedrag en voertuig & techniek. Het Living Lab rondom de Hart van Brabandrout (de snelfietsroute Tilburg-Waalwijk) is hiervan een goed voorbeeld. Hierbij leggen we niet alleen een snelfietsroute van hoge kwaliteit aan maar kijken we, in samenwerking met kennisinstellingen als de NHTV en TNO, ook naar innovaties (zoals bijvoorbeeld meer groen voor fietsers bij verkeerslichten). Samen met werkgevers in de omgeving van de route stimuleren wij het fietsgebruik onder werknemers.

Weliswaar is de realisatie van de snelfietsroute naar Waalwijk als eerste gestart, de financiering van alle bijbehorende ambities is nog niet volledig geregeld. De kansen op Europese subsidies (voor met name branding, herkenbaarheid e.d.) verkennen we. Wetende dat ook dan een aanvullende gemeentelijke bijdrage nodig is.

Wilhelminakanaal

Het Wilhelminakanaal is een belangrijke pijler in de multimodale bereikbaarheid van de stad. Momenteel bezint het Rijk zich nog op de aanpassingen die nodig zijn om de onvoorziene grondwaterdaling tegen te gaan.

Voor ons is het belangrijk dat we het project aangepast voortzetten zodat de gebruiksmogelijkheden van het kanaal toenemen en we deze bevaarbaar maken voor klasse IV-schepen. Hiervoor is herbouw van sluis II noodzakelijk. De besluitvorming over de extra financiële inspanning die dit vraagt van de betrokken partijen (Rijk, provincie en gemeente) hopen we voor de zomer te hebben afgerond.

Implementatie omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is een enorme landelijke operatie die ook lokaal een grote impact heeft op onze stad en daarmee ook op onze organisatie (gehele keten van de fysieke leefomgeving - van beleid via vergunningverlening naar toezicht en handhaving). Het vraagt dat we onze werkwijze aanpassen: we moeten ons nog meer richten op de initiatieven uit de samenleving, waarbij we diverse belangen integraal wegen (meerwaarde, gebiedsgericht) en bestaande kwaliteiten van gebieden waarborgen. We hebben een eerste verkenning van de betekenis en veranderingen voor onze gemeente gemaakt en in beeld gebracht wat er allemaal moet gebeuren voordat de wet in werking treedt. Als uitgangspunten zijn hierbij benoemd dat we op het gebied van ICT en Informatievoorziening minimaal aan het wettelijk minimum moeten voldoen en we de bestaande dienstverlening aan burgers en ondernemers continueren voor het brede terrein dat de Omgevingswet bestrijkt.

Leefbaarheid

In het coalitieakkoord hebben wij het programma Leefbaarheid de titel "goed leven voor nu en later" mee gegeven. Met oog voor de problemen van morgen, is onze zorg hier de kwaliteit van het leefklimaat in de wijken en de stad als geheel. Wij spannen ons in om de basis in de stad schoon, groen, heel, veilig, duurzaam, en gezond te maken en te houden. Dat doen wij met in het achterhoofd: de zorgen en wensen van onze inwoners, vanuit de overtuiging dat een leefbare stad - met fijne en veilige wijken - inwoners (ver)bindt, ontlast en tot steun is. Voor een stad waar je je fijn voelt, maak je eerder je sterk.

Wij hechten veel belang aan de stem van onze bewoners. Waar mogelijk laten wij het initiatief aan hen. In de praktijk zien wij dat het betrekken van bewoners bij de uitvoering van actieplannen al goed werkt. In de toekomst mag dat wat ons betreft meer werkelijkheid worden. Wij zijn gestart met het vergroenen van onze wijken. Uiteraard blijft dat een opgave de komende tijd. Dat geldt ook voor onze inspanningen op het gebied van duurzaamheid; wij gaan door met het energiezuinig maken van de bestaande woningvoorraad en leggen ons toe op verder hergebruik van het restafval. Inmiddels hebben wij ook maatregelen genomen om de exploitatie en bedrijfsvoering van het Sportbedrijf op orde te brengen. Er is ons veel gelegen aan het in stand houden van de bestaande sportaccommodatiestructuur omdat wij willen dat onze bewoners en masse kunnen sporten en bewegen. Sportieve inwoners zijn veelal actiever, gezonder, gelukkiger. En dat past een weerbare stad als de onze.

Onze inspanningen zijn er ook op gericht het leefklimaat op een hoger plan te brengen. Daarin zijn wij gespitst op mogelijkheden voor innovatie. Ondermijnende criminaliteit en meer maatschappelijke weerbaarheid van onze burgers zijn zaken die wat ons betreft in deze coalitieperiode hoog op onze agenda staan. Wij weten natuurlijk dat "de basis op orde" geen statisch gegeven is maar iets dat constant verandert en aandacht vraagt. De stad is nooit af. Het toenemend aantal burgerinitiatieven, de opvang van vluchtelingen, de gevolgen van de klimaatverandering maken duidelijk dat onvoorziene zaken zich altijd zullen voordoen en er ruimte moet zijn om daar goed op in te kunnen spelen.

Meer kracht wijkaanpak

Wij groeien, zij het langzaam, toe naar een meer gemeenschappelijke aanpak van de problemen in de wijk en de stad. Onze wijkaanpak is hier nadrukkelijk op gericht. Onze toegangsteams die op wijkniveau werken zijn hier een mooi voorbeeld van. En hoewel het oordeel van onze inwoners positief is over de leefbaarheid in de stad, baart de toekomst onze inwoners ook zorgen. Dat blijkt uit recent onderzoek van het Centraal Bureau voor de Leefbaarheid. Dat stelt dat bewoners zich steeds onzekerder voelen, en grip op hun leven lijken kwijt te raken. Ze hebben zorgen over de komst van vluchtelingen, afnemende sociale cohesie, zelfredzaamheid in relatie tot ouderdom, armoede en werkloosheid, de toenemende kloof tussen arm en rijk. Daarom willen wij in blijven zetten op onze wijkaanpak en deze verrijken met mogelijkheden die bewoners meer grip geven op hun eigen leefomgeving. De experimenten met burgerbegroting in den lande (Van wijken weten in Arnhem) gaan wij volgen in de verwachting dat dit scenario's oplevert waarmee wij de Tilburgse wijkaanpak nog krachtiger kunnen maken.

Wijktoets

Sinds 2014 voert de gemeente Tilburg iedere twee jaar de Wijktoets uit. Deze geeft inzicht in de kwaliteit op het gebied van leefbaarheid, veiligheid en sociale stijging. Op basis van de Wijktoets bepalen gemeentebestuur, corporaties en politie welke buurten of wijken bovenop de reguliere dienstverlening, extra aandacht krijgen. Op basis van de Wijktoetscijfers zien wij dat de thema's vervuiling en armoede & werkloosheid komende tijd extra inzet behoeven.

Het aantal huishoudens met een inkomen onder de armoedegrens is gegroeid ten opzichte van de eerste wijktoets. Op wijkniveau blijven wij inzetten op het voorkomen van financiële problemen door het onder de aandacht brengen van regelingen en ondersteuningsaanbod en door het tijdig oppakken van signalen. Om extra ondersteuning te bieden ontwikkelen wij een vooruitgeschoven post in de wijk. In ieder van de 12 toegangsteams plaatsen wij een dergelijke vooruitgeschoven post.

Gevoelige voorzieningen

In toenemende mate hebben omwonenden moeite met maatschappelijk gevoelige voorzieningen in de stad (bestaande en nog nieuw te bouwen). Het omgevingsmanagement dat nodig is bij dit soort voorzieningen vanwege het beheer en de extra overleggen met wijkbewoners vraagt meer inspanning van de gemeentelijke organisatie. Dit geldt ook bij onze verkenning naar mogelijkheden voor de opvang van vluchtelingen. We zoeken naar manieren om het omgevingsmanagement versterken en betrekken dit bij het plan rond vluchtelingen.

Veiligheid

Naast de kwaliteit van de openbare ruimte, is veiligheid een basisvoorwaarde voor leefbaarheid. Op het gebied van veiligheid hanteren wij een meervoudige aanpak, jaarlijks zetten wij een breed palet aan acties in Tilburg en omstreken uit. Tilburg is in 2015 (t.o.v. 2014) vijf plaatsen gezakt, van 11 naar de 17^e plaats op de ranglijst van meest onveilige steden in de misdaadmeter van het Algemeen Dagblad. Deze notering is terug te voeren op onze succesvolle aanpak van straatrovers, woninginbraken en autodiefstallen, maar biedt geen garanties voor de toekomst.

Ons doel is deze dalende lijn te behouden. Ook de komende tijd houden wij bijzondere aandacht voor het thema radicalisering en hechten wij grote waarde aan het orde houden van onze informatiepositie.

Wij zetten BuurTent voort, hebben aandacht voor de veiligheid op onze bedrijventerreinen met het Keurmerk Veilig Ondernemen, gaan door met het opsporen en aanpakken van criminele kopstukken en intensiveren onze jeugdaanpak.

Georganiseerde ondermijnende criminaliteit willen wij een halt toe roepen. Daarop blijven wij de komende tijd stevig inzetten. Bewustwording is een belangrijk aspect in het tegengaan van ondermijnende criminaliteit. Wat je niet ziet, kun je niet aanpakken. Daarom hechten wij groot belang aan het voortzetten van de awareness trainingen in onze eigen organisatie en met partners in de wijk.

Externe veiligheid (vervoer, opslag en handel in gevaarlijke stoffen) in relatie tot leefbaarheid is een aanverwant en belangrijk onderwerp. Binnen projecten zullen wij de komende jaren ruimte maken voor zorgvuldige beleidsafwegingen.

Doorontwikkeling van het Zorg en Veiligheidshuis (ZVH)

De ketensamenwerking die gestalte krijgt in het ZVH ontwikkelen wij door, in verbinding en samenhang met de toegangsteams in de wijken. Voor het opschalen, ontvangen en beoordelen van de casuïstiek richten we een apart knooppunt in. Dit geldt ook voor de meervoudig complexe problematiek. Nog in 2016 vindt hier besluitvorming over plaats. De toenemende overlast van verwarde personen, waar men in de Tilburgse wijken tegenwoordig meer mee te maken heeft, is een van de nieuwe problemen voor ons en de partners van het ZVH. We voeren daarvoor het vastgestelde plan van aanpak "verwarde personen" uit.

Sport op orde

In het coalitieakkoord hebben we afgesproken een verbeteringslag te maken op het beleidsterrein Sport. Concreet betekent dit het op orde brengen van de exploitatie en bedrijfsvoering van het Sportbedrijf, waardoor het structurele tekort op de sportbegroting in 2018 is teruggebracht naar nul.

Inmiddels is er inzicht in de oorzaken van het tekort op de sportbegroting en zijn er maatregelen genomen om de exploitatie en bedrijfsvoering van het Sportbedrijf te verbeteren. Met een aanvullende besparing op de sportsubsidies is het mogelijk ongeveer de helft van de taakstelling te realiseren. Verder inlopen van de taakstelling kan niet zonder het sluiten van een grote sportaccommodatie of ingrijpen in het

sportstimuleringsbeleid. En hoewel we verdere bezuinigingsrichtingen hebben verkend, stellen wij de raad voor deze weg niet in te slaan. Indachtig onze voornemens uit het coalitieakkoord, vinden wij het namelijk belangrijk dat de bestaande accommodatiestructuur en sportstimulering in onze stad overeind blijven. Daar hebben wij goede redenen voor: wij willen dat ons sportbeleid optimaal bijdraagt aan de gezondheid van onze inwoners, dat stimuleren wij met proactief beleid, een gevarieerd aanbod aan accommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte. Wij vinden het belangrijk dat onze accommodaties sporters samenbrengt en ons stimuleringsbeleid jong en oud in beweging krijgt. De huidige structuur aan sportvoorzieningen alsmede het stimuleringsbeleid, zijn onze ogen de juiste voorwaarden om onze bewoners te verleiden tot sporten. In de geactualiseerde kadernota Sport, die wij nog voor de zomer presenteren, scherpen wij onze ambities aan en benoemen wij tevens een aantal kernopgaven. Ten aanzien van de taakstelling € 0,7 miljoen om Sport op Orde te brengen, zien en benutten wij mogelijkheden tot een bedrag van € 0,2 miljoen. Verder inlopen op de taakstelling kan niet zonder het sluiten van een grote sportaccommodatie of ingrijpen in het sportstimuleringsbeleid. We zullen de resterende taakstelling bij het opstellen van de begroting verwerken.

Spoordijk

Het sportpark Spoordijk is volop in ontwikkeling. We willen Sportpark Spoordijk toekomstbestendig maken en voldoende mogelijkheden bieden aan een sterke en grote voetbalclub (Noad Longa Combinatie) en het huisvesten van de jeugdopleiding van Willem II die recht doet aan de ambities van de BVO Willem II. Voor de volgende fase van het sportcomplex aan de Spoordijk zijn in 2017 investeringen nodig om onder meer een volwaardig wedstrijdveld te creëren en het realiseren van voldoende kleedruimte.

Groenimpuls

De groene stad heeft de toekomst. Samen met bewoners willen wij de stad aan aantrekkelijkheid en veerkracht laten winnen door de natuur in en om de stad de ruimte te geven daar waar het maar kan. Niet alleen omdat dat bijdraagt aan het welbevinden, de beleving en gezondheid van de Tilburgers en onze economische vitaliteit, maar vooral ook uit bittere noodzaak. Wij vergroenen onze wijken en maken slim gebruik van de overgang tussen stad en groen ommeland. Daarnaast zetten we met ProRail en TenneT in op het versterken van de infranatuur. Onze extra inspanningen op het beheer en de aanleg van groen komen terug in het meerjarenprogramma voor de openbare ruimte. Natuur, watermanagement en voedselproductie willen wij combineren met ruimtelijke, sociale en economische opgaven. Ook zetten wij in op het vergroten van soortenrijkdom (biodiversiteit) in en om Tilburg. Wij zien er op toe dat groen, water en klimaatadaptatie worden meegenomen in de ontwerp- en realisatiefase van de projecten in de openbare ruimte. Met het vaststellen van het groenbeheerplan heeft de raad ook richting gegeven aan de ambities ten aanzien van het beheer van groen. Daarnaast is het onze ambitie om het groen en de bermen in onze gemeente ecologisch te beheren.

Klimaatadaptatie

Naast aandacht voor groen en biodiversiteit willen we ook een stad zijn die de gevolgen van de klimaatverandering onderkent en daarop anticipeert. Klimaatadaptatie draagt bij aan het vergroten van de leefbaarheid van de stad en de gezondheid van onze inwoners. Het gaat daarbij om het voorkomen van wateroverlast, tegengaan van droogte en hittestress. Hiervoor is in 2015 een plan van aanpak klimaatadaptatie vastgesteld. In dit plan is onder andere de aanpassing van de openbare ruimte in concrete MJP-projecten en het uitwerken van stimuleringsregelingen opgenomen. We nemen onze verantwoordelijkheid bij de inrichting van de openbare ruimte door groen en water geen sluitstuk te laten zijn maar juist uitgangspunt bij de herinrichting van straten en pleinen. We geven een extra impuls voor (groene) maatregelen tegen hittestress.

Circulaire economie

Uitgangspunt van een circulaire stad is dat afval niet meer bestaat omdat alle grondstoffen weer hergebruikt worden. Zo helpen wij als stad het tegengaan van het uitputten van de aarde (schaarste fossiele brandstoffen). Aandacht hiervoor levert niet alleen milieuwinst op, besparen wij ook kosten en brengen nieuwe bedrijvigheid en innovatie op gang. We streven zoals besloten bij behandeling van het afvalbeleid 'Tilburg van Afval naar Grondstof' naar een circulaire economie per 2045. Hiervoor hebben we een aanpak circulaire economie opgesteld. Voor de uitvoering sluiten we aan bij bestaande projecten.

Bestuur

In relatie tot onze begrotingsprogramma's Vestigingsklimaat, Sociale Stijging, Leefbaarheid fungeert het programma bestuur meer als onderlegger, omdat het in alle anderen programma's zijn doorwerking kent. Met het oog op de toekomst en welslagen van onze ambities uit het coalitieakkoord klinkt in de eerste plaats een pleidooi door voor samenwerking; op alle niveaus in de stad en daarbuiten. Dat lijkt een open deur en voor de hand liggend maar dat is het (nog) niet. Samenwerking is zowel voor de veranderende overheid als voor partners en burgers een opgave, nog geen gegeven.

Wij beseffen en aanvaarden dat de keuze voor meer samenwerking verstrekkende gevolgen heeft. Voor de wijze waarop beleid tot stand komt, de rol die wij onze burgers en partners toebedelen en die zij vervolgens innemen, maar ook voor de resultaten die we behalen en de snelheid waarmee dingen tot stand komen. Veel hangt af van de wijze waarop wij de belangen van anderen weten te verbinden met de ambities die de gemeenteraad en het college benoemd hebben.

De gemeentelijke organisatie

Het succes van onze agenda hangt ook samen met de wijze waarop wij onze veranderende rol in de samenleving pakken. Het vraagstuk is niet zozeer alleen wat wij willen aanpakken maar steeds meer ook hoe, met wie en wanneer wij dat doen. Succes ligt besloten in de wijze waarop wij onze rol vorm en inhoud geven. Naar buiten, maar ook van binnen uit onder meer tot uiting komend in onze dienstverlening, zaakgericht werken, het nieuwe Werken, optimalisatie van de ICT structuur, het strategisch HRM beleid en de organisatiekosten. Daarnaast zijn er voortdurend uitdagingen op het gebied van betere governance en bestuurlijke vernieuwing.

Participerende overheid

Geheel in lijn met de hoofdboodschap van ons coalitieakkoord om "waar het kan aan te sluiten bij ideeën, initiatieven en energie in de stad en die van externe partijen" gaan we door op de ingeslagen weg. We hebben een brede uitnodiging uitstaan voor burgerinitiatieven en de uitdaging "dat kan ik beter". Vanuit de leeragenda van het college en de werkgroep van de raad ontplooiën we activiteiten waar raad, college en ambtelijke organisatie met partijen in de stad oefenen met casussen. Dit leidt tot vernieuwingen in onze bestuurs- en organisatiestijl. Wij willen opgave gestuurd werken en zijn met onze acties expliciet gericht op het toevoegen van publieke waarde. Vanuit de ingeslagen weg van de participerende overheid willen we het samen experimenteren en leren uit onze ervaringen intensiveren. Met daarop gerichte inzet en inspiratie van zowel bestuur als organisatie, in goede wisselwerking met elkaar, willen wij onze wendbaarheid de komende tijd verder vergoten. Dit, met het doel om de hoofdboodschap van ons akkoord waar te maken en perspectief te bieden voor alle inwoners.

Regionale samenwerking

In de regio met Hart van Brabant en Midpoint zetten wij onze schouders onder het waarmaken van de nieuwe strategische meerjarenagenda Hart van Brabant, zodat deze leidraad is voor de samenwerking in de regio. Afhankelijk van het onderwerp kleden we deze samenwerking in. Op het terrein van Jeugdzorg is deze, door wetgeving, anders dan bijvoorbeeld bij de bedrijventerreinenprogrammering. Voortdurend zullen we de meerwaarde van de samenwerking opzoeken vanuit het besef dat de stad en de regio onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn.

BrabantStad en lobby

Op provinciaal, nationaal en Europees niveau trekken wij in Brabantstadverband veelvuldig met de B5-steden, provincie en andere relevante partners op. Ook BrabantStad heeft een herziene werkagenda waarmee de samenwerking verder vorm krijgt. Regelmatig vormt BrabantStad het schaalniveau voor afstemming met het Rijk. Het onlangs aangeboden bidbook voor samenwerking met het Rijk op het gebied van cultuur is hiervan een sprekend voorbeeld.

Gezien de beperkte Nederlandse schaal in internationaal opzicht, zien wij het versterken van onze stedelijke agglomeratiekracht (door veel onderlinge samenwerking) als de manier om onze agenda te realiseren en als stad gewicht in de mondiale schaal te kunnen leggen. Daarbij zoeken we samen met de regio en de BrabantStadpartners naar mogelijkheden om ons meer te verbinden met de Europese agenda en vandaaruit met onze lobby beleidsbeïnvloeding op relevante thema's te bewerkstelligen (smart mobility) of meer middelen te generen.

Social innovation

Midpoint Brabant heeft Tilburg University gevraagd te onderzoeken wat de impact van Social Innovation op de regio is. Het onderzoek bevestigt dat Social Innovation onderscheidend is voor onze regio. Wel mag de regio het thema met meer verve en lef uitdragen dan nu gebeurt. Ook laat het onderzoek zien dat de ingezette acties resultaat beginnen op te leveren.

We gaan door op de huidige weg met de huidige inzet. Daarbij volgen we de aanbevelingen uit het onderzoek op die zijn gericht op het meer uitdragen van successen en het beter gebruik maken van de kennisinstellingen. Het verder werken aan en uitbouwen van field labs, proeftuinen, experimenten is ook in lijn met de ambitie zoals gesteld in de Meerjarenagenda van Hart van Brabant.

Dienstverlening

Onze service aan de burgers en ondernemers aan het loket en in de wijken blijft een belangrijke graadmeter hoe inwoners en ondernemers tegen de gemeente aankijken. Dit gaat verder dan klanttevredenheid. Alles valt of staat met de wijze waarop we ontvankelijk zijn voor signalen en maatwerk durven te leveren. De geopende decentrale stadswinkels hebben de mogelijkheden voor inwoners om gebruik te maken van gemeentelijke diensten vergroot. Aandacht voor menselijk contact in combinatie met moderne technische mogelijkheden komen terug in de visie op de dienstverlening. We borduren daarbij voort op wat al goed is.

Adressen op orde

In 2015 zijn we gestart met het project Adressen op Orde. Na een succesvolle pilot waar 3 tot 6 gevallen van uitkeringsfraude per maand opgespoord zijn, is het zaak dit project te verankeren in de organisatie. Vanuit het project is een technische tool ontwikkeld die elke aangifte van verhuizing automatisch toetst op mogelijke foutsignalen of fraude. Op basis van de ervaring die wij in de pilot hebben opgedaan, is de verwachting dat meer fraudezaken op te sporen zijn.

Financieel beeld

De uitgangspositie financieel beeld op basis van bestaand beleid voor de jaren 2017 tot en met 2020 is als volgt:

Bedragen in mln. euro's (N = nadeel, V = voordeel)	2017	2018	2019	2020
Uitkomst Programmabegroting 2016	0	1,3 V	2,9 V	2,9 V
Structurele effecten Jaarrekening 2015	0,3 N	0,3 N	0,3 N	0,3 N
Structurele effecten Tussenrapportage 2016	PM	PM	PM	PM
Vertrekpositie financieel beeld	0,3 N	1,0 V	2,6 V	2,6 V
Ontwikkeling uitkering gemeentefonds	2,8 V	2,5 V	1,3 V	1,1 V
Nominale ontwikkelingen:				
- Lonen	3,0 N	3,0 N	3,0 N	3,0 N
- Prijzen	1,1 N	1,1 N	1,2 N	1,3 N
- Subsidies	1,4 N	1,4 N	1,4 N	1,4 N
Autonome ontwikkelingen	1,3 N	1,3 N	1,2 N	0,6 N
Overige ontwikkelingen/stelpost	1,0 N	1,0 N	1,0 N	1,0 N
Actueel financieel beeld	5,3 N	4,3 N	3,9 N	3,6 N
Bijstellingen Coalitieakkoord:				
- Taakstelling Sport op orde	0,1 N	0,5 N	0,5 N	0,5 N
- Ontwikkelagenda Groen in de stad	0,5 N	0,5 N	0,5 N	0,5 N
- Financiering Groen i.r.t. MJP	0,0 N	0,1 N	0,1 N	0,1 N
Uitgangspositie financieel beeld	5,9 N	5,4 N	5,0 N	4,7 N

De vertrekpositie voor het actueel financieel beeld is de vastgestelde Programmabegroting 2016 en de structurele doorwerking van de Jaarrekening 2015. De structurele effecten van de Tussenrapportage 2016 zijn vooralsnog PM opgenomen.

Vervolgens is de vastgestelde Programmabegroting 2016-2019 op hoofdlijnen geactualiseerd. Hierbij is uitgegaan van de spelregels "Budgetbijstelling, zo doen we dat in Tilburg" (raadsbesluit 16 december 2013). Een toelichting op de voor dit beeld en ontwikkelingen gebruikte uitgangspunten is opgenomen in de bijlage.

Op basis van het coalitieakkoord verwerken we nog de volgende drie bijstellingen waarmee we komen tot de uitgangspositie van het financieel beeld voor het opstellen van de begroting 2017:

Sport op orde

Van de oplopende taakstelling van € 1,0 miljoen in 2018 is door maatregelen en verbeteringen binnen de bedrijfsvoering van het Sportbedrijf reeds € 0,3 miljoen gerealiseerd. Voor het behalen van de resterende taakstelling van € 0,7 miljoen worden mogelijkheden gezien tot een bedrag van € 0,2 miljoen. Verder inlopen van de taakstelling kan niet zonder het sluiten van een grote sportaccommodatie of ingrijpen in het sportstimuleringsbeleid. Beide opties vinden we niet passend in het coalitieakkoord, vandaar we de resterende taakstelling willen laten vervallen.

Ontwikkelagenda Groen in de stad

De ruimte binnen het Meerjarenprogramma Openbare Ruimte waarmee we dachten de groenimpuls vorm te geven blijkt minder groot. Daarom voegen we een exploitatiebudget van € 0,5 miljoen toe aan het bestaande budget voor groen ten behoeve van de ontwikkelagenda Groen in de stad.

Structurele financiering Groen i.r.t. MJP

Aanvullend op € 0,5 miljoen exploitatiebudget voor de ontwikkelagenda nemen we met ingang van de begroting 2017 ook een jaarlijks investeringsbudget van € 0,3 miljoen op. De bijbehorende kapitaallasten verwerken we in het financieel beeld.

Risico's en ontwikkelingen

Het actuele financiële beeld wordt in de aanloop naar de Programmabegroting 2017 nog beïnvloed door een aantal risico's en ontwikkelingen, waarvan we de belangrijkste in het onderstaande kort beschouwen.

Gevolgen vernieuwing BBV

Met ingang van het boekjaar 2017 ondergaat het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) een aantal belangrijke wijzigingen. De wijzigingen gaan onder meer over het hanteren van uniforme taakvelden, de introductie van verplichte en landelijk uniforme indicatoren, de wijze van presentatie en toerekenen van overhead, rentetoerekening aan activa en reserves, verslaggeving over verbonden partijen, nieuwe investeringen maatschappelijk nut verplicht activeren en afschrijven en de meerjarige prognose van de balans. De raad is hierover eind februari op hoofdlijnen geïnformeerd.

De wijziging van de rentetoerekening aan activa en reserves en het verplicht activeren van investeringen maatschappelijk nut hebben consequenties voor de exploitatie. De BBV-wijzigingen moeten in de begroting 2017 hun beslag krijgen. De consequenties worden op dit moment in beeld gebracht. Vooralsnog gaan we er vanuit dat deze ontwikkelingen per saldo geen groot effect hebben op het financieel beeld. De uitwerking moet hier echter duidelijkheid in geven.

Ontwikkeling BUIG

In de begroting 2016 is een taakstelling met betrekking tot BUIG-maatregelen opgenomen. De meest relevante maatregelen zijn: intensiveren begeleiding naar werk bij de begeleidingsorganisaties, volledige uitnutting van het participatiebudget, intensiveringen van gerichte handhaving, screening bestand op alleenstaande ouders, vergroten aandeel parttime werk en versterken verbinding werkgeversdienstverlening- en begeleiding. Er zijn maatregelen uitgewerkt om een extra uitstroom van 400 uitkeringsgerechtigden in de periode 2015-2017.

De in april 2016 bekend gemaakte verdeling van het voorlopig macrobudget 2016 voor de Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorziening aan Gemeenten (BUIG) over de gemeenten leidt voor ons tot een incidenteel nadeel van € 3,8 miljoen in 2016.

Het financieel effect in de jaren 2017 en verder is beperkter van omvang; ook zijn er aan de inkomstenkant ontwikkelingen die een positief effect met zich mee kunnen brengen:

- bijstelling van het macrobudget op basis van de realisaties 2016;
- aanpassing van het verdeelmodel BUIG, waarin kenmerken worden toegevoegd die voor Tilburg gunstig meewegen.

Door deze ontwikkelingen is de verwachting dat het totale extra negatieve effect wordt opgeheven door hogere inkomsten.

Alfahulpen

Er is een wetswijziging in voorbereiding die de inzet van alfahulpen in een algemene voorziening verbiedt per 1 januari 2017. Hoe de wet er exact uit komt te zien is nu echter nog niet bekend en dus ook niet welke gevolgen dit precies voor ons heeft.

Verhoogde asielinstream

In totaal is voor gemeenten voor de jaren 2016 en 2017 een bedrag van € 381 miljoen aan decentralisatie-uitkering beschikbaar. Deze middelen zijn bedoeld om de kosten aan eerstejaarsopvang alsmede integratie en participatie van vergunninghouders af te dekken. Toekenning van de middelen zal plaatsvinden op basis van de realisatiecijfers van de huisvestingstaakstelling per gemeente. Of deze middelen toereikend zijn voor de te maken kosten zal nog moeten blijken. Meer informatie volgt in de septembercirculaire 2016.

Financiering/rente-omslag

In het kader van "Scherper aan de wind II" brengen we sinds de begroting 2014 het positieve financieringsresultaat structureel ten gunste van de algemene middelen. Hierbij realiseerden we ons dat dit

gevolgen heeft voor ons risicoprofiel.

In het huidige financieel beeld is een structureel financieringsvoordeel van € 2,9 miljoen opgenomen.

Het financieringsresultaat is voor een deel gerelateerd aan de rentetoerekening aan de reserve beleggingsfonds 2000. Elke vijf jaar wordt deze rente herijkt op basis van het percentage voor 5 jaars fixe leningen. Voor de periode 2014-2018 bedraagt het percentage 2%.

In 2014 en in 2015 is het werkelijke totale financieringsvoordeel uitgekomen op resp. € 2,8 miljoen voordeel en € 2,1 miljoen voordeel. Ook voor 2016 verwachten we intussen een lager dan geraamd resultaat.

Bij de eerdere genoemde gevolgen van de vernieuwde BBV betrekken we ook de wijze van omgaan met de raming van financieringsresultaat ten gunste van de algemene middelen .

Herverdeling gemeentefonds, afronding 2^e fase

De afgelopen jaren is het groot onderhoud van het gemeentefonds uitgevoerd door de fondsbeheerders. De aanpassing voor het subcluster Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV) is met ingang van 2016 slechts gedeeltelijk (33%) ingevoerd. Het in de meicirculaire 2015 aangekondigde verdiepingsonderzoek voor het subcluster Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing is nu uitgevoerd. Het onderzoeksbureau adviseert om de voorgestelde verdeling volledig in te voeren. De fondsbeheerders hebben advies gevraagd aan de VNG en Rfv over de uitkomsten van het onderzoek. Omdat de fondsbeheerders een weloverwogen besluit willen nemen hoe om te gaan met de resultaten van het verdiepend onderzoek en de ontvangen adviezen, en zorgvuldig het daarvoor benodigde proces willen doorlopen, is er in de meicirculaire 2016 geen uitsluitel gegeven. Ook gelet op de mogelijke herverdeeleffecten die dit met zich mee kan brengen. Het streven is voor de zomer een besluit te nemen. Dat biedt ook de ruimte om tegemoet te komen aan het verzoek van de VNG tot overleg over compensatie van de grootste nadeelgemeenten.

Consequenties vennootschapsbelasting

Nederlandse overheidsondernemingen worden vanaf 1 januari 2016 in principe belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. O.a. activiteiten binnen de grondexploitatie en de parkeerexploitatie zouden als overheidsonderneming gekwalificeerd kunnen worden. Momenteel worden de belastingplichtige activiteiten in beeld gebracht. De financiële effecten van de invoering van de vennootschapsbelasting zijn daarom nog niet bekend.

Opschalingskorting

In het regeerakkoord is een opschalingskorting oplopende tot € 975 miljoen in 2025 overeengekomen. Tot en met 2020 is in het gemeentefonds een korting van € 370 miljoen verwerkt. En dus ook in het bovenstaande financieel beeld. De resterende korting na 2020 van € 605 miljoen zal als volgt worden verrekend:

Bedragen in mln. euro's	Landelijke korting	Effect Tilburg	Cumulatief
Jaar	(per jaar)		
2021	90	1,1 N	1,1 N
2022	110	1,4 N	2,5 N
2023	130	1,6 N	4,1 N
2024	135	1,7 N	5,8 N
2025	140	1,7 N	7,5 N

De VNG blijft zich namens de gemeenten inzetten om deze korting van tafel te krijgen.

Financieel beeld incl. risico's/ontwikkelingen

Bedragen in mln. euro's (N = nadeel, V = voordeel)	2017	2018	2019	2020
Actueel financieel beeld	5,9 N	5,4 N	5,0 N	4,7 N
Gevolgen vernieuwing BBV	PM	PM	PM	PM
Ontwikkeling BUIG	PM	PM	PM	PM
Alfahulpen	PM	PM	PM	PM
Verhoogde asielinstream	PM	PM	PM	PM
Financiering/renteomslag	PM	PM	PM	PM
Herverdeling gemeentefonds, afronding 2 ^e fase	PM	PM	PM	PM
Consequenties vennootschapsbelasting	PM	PM	PM	PM
Simulatie financieel beeld incl. risico's/ ontwikkelingen	5,9 N + PM	5,4 N + PM	5,0 N + PM	4,7 N + PM

Reserves

Algemene reserve

De verwachte stand van de algemene reserve bedraagt per ultimo 2016 € 27,9 miljoen (excl. resultaat Tussenrapportage 2016). Hierbij is rekening gehouden met de toevoeging in 2016 van € 2,2 miljoen in verband met de vrijval van diverse reserves en een toevoeging van € 1,0 miljoen ter afdekking van het negatieve begrotingssaldo 2017.

De huidige normering van de algemene reserve bedraagt 8% van de uitkering Gemeentefonds (excl. Integratieuitkering Sociaal Domein) en de opbrengst OZB.

Voor 2017 zijn de bandbreedtes:

Norm 8%	€ 22,0 miljoen
Bovenbandbreedte (9%)	€ 24,8 miljoen
Onderbandbreedte (7%)	€ 19,3 miljoen

Na aftrek van het huidige negatieve begrotingssaldo 2017 ad € 1,0 miljoen is de verwachte stand ultimo 2017 € 26,9 miljoen en dus hoger dan de bovenbandbreedte.

Op basis van de vernieuwing van de BBV moeten wij het kader van ons financieel beleid aanpassen, daarbij willen wij de systematiek van de normstelling voor de algemene reserve opnieuw bezien in relatie tot ons weerstandsvermogen en in relatie tot de geïnventariseerde risico's. Hierbij betrekken we ook de samenhang met de reserve 3D.

Egalisatiereserve 3D's

Ultimo 2015 is de stand gelijk aan het plafond van € 15 miljoen. Op basis van verwachte toevoegingen/onttrekkingen bedraagt de vrije ruimte in deze reserve ultimo 2016 € 9,9 miljoen.

Reserve Grootschalige Investerings (RGI)

De stand van de RGI per 1 januari 2016 is, incl. resultaatbestemming 2015 € 86,1 miljoen. Na onttrekking van de voorziene bestedingen is in 2017 een vrije ruimte van € 19,0 miljoen beschikbaar.

Cofinancieringsfonds

In de begroting 2014 is het Cofinancieringsfonds gecreëerd met een voeding van € 5 miljoen. Na onttrekking van de voorziene bestedingen resteert op dit moment nog € 1,3 miljoen.

Grondexploitatie

In de Jaarrekening 2015 is aangegeven dat het vrij besteedbare deel van de reserve grondexploitatie is toegenomen tot € 31,2 miljoen. Om als grondbedrijf voldoende weerstandsvermogen te hebben dient minimaal € 7,2 miljoen gereserveerd te blijven voor risico's op het gebied van beheer MVA gronden en gronden in erfpacht. Voor de gevolgen van de herziening BBV kunnen we nu nog geen adequate inschatting maken. Voor nu gaan we uit van een benodigde claim van € 5 miljoen met een bandbreedte van € 5 miljoen.

Bedragen in mln. euro's	
Algemene reserve grondbedrijf	
Beschikbaar conform jaarrekening 2015	31,2 V
Risicoreservering beheer MVA gronden en gronden in erfpacht	7,2 N
Herziening BBV-verlaggevingsregels grondexploitaties	5,0 N
Vrij besteedbaar deel met bandbreedte	19,0 V +/- 5,0

Naast bovenstaande claims ten behoeve van het behoud van een gezond en stabiel grondbedrijf kan het vrij besteedbare deel van de algemene reserve grondbedrijf ook ingezet worden voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Jaarlijks worden bij de Perspectiefnota de parameters beschouwd en door de raad vastgesteld. Het rentepercentage zullen we aanpassen conform de nieuwe voorschriften van de BBV. Op basis van het advies van Deloitte Real Estate hanteren we verder de volgende parameters:

<i>Parameter</i>		<i>bron</i>
Kosten verwerving, bouw- en woonrijp maken (indexering)	2,0%	Prijsontwikkeling GWV afgelopen 10 jaar en gemiddelde CPI vanaf 1985
Opbrengstenstijging (indexering)		Advies Deloitte Real Estate, ontwikkeling
- tot en met 2019	1,0%	netto besteedbaar huishoudinkomen
- ná 2019	1,5%	1991 - 2030
- ná 2025	0,0%	

Programma

De gehanteerde programma's worden ten opzichte van de Programmabegroting 2016 niet gewijzigd;

gemiddeld aantal woningen per jaar	850
gemiddelde uitgifte aan bedrijventerreinen per jaar	10,5 hectare

Woonlasten

De onroerende zaakbelastingen worden, tezamen met de afvalstoffenheffing, de rioolheffing (rioolaansluitrecht+ rioolafvoerrecht) gerekend tot de gemeentelijke woonlasten. In het Coalitieakkoord 2014-2018 hebben we afgesproken om de kosten van kwijtschelding toe te rekenen aan de tarieven. De hierdoor hogere woonlasten worden in de eerste jaren gedempt via de inzet van de egaliseringsreserve afvalstoffenheffing, daarna via lagere afvalverwerkingskosten als gevolg van de nieuwe aanbesteding met ingang van 2017.

Bij het vaststellen van het vGRP 2016-2019 is de egaliseringsreserve voor vier jaar (2016 t/m 2019) ingezet om de tariefstijging als gevolg van het nieuwe vGRP te temporiseren.

De nominale indexering voor de OZB wordt voor 2017 geraamd op +0,9% (= BBP-index 2017)

Een indicatie voor de woonlasten 2017 is op dit moment, gezien onderstaande onzekerheden, niet te geven:

- nieuw renteomslagpercentage i.v.m. herziening BBV (naar verwachting positief effect op tarieven afvalstoffenheffing en rioolheffing);
- afhaken vier grote bedrijven i.v.m. afvalwaterzuivering in eigen beheer (negatief effect op tarief rioolheffing);
- wens van de raad om voor de afvalstoffenheffing een tarief voor één- en meerpersoonshuishoudens in te voeren (bij gelijkblijvend tarief voor meerpersoonshuishoudens een negatief effect op de opbrengst afvalstoffenheffing).

Het landelijk gemiddelde voor de gemeentelijke woonlasten van een meerpersoonshuishouden bedraagt in 2016 € 723,- . Onze woonlasten 2016 bedragen 78% van het landelijk gemiddelde.

Belasting/heffing	2015	2016
Onroerende zaakbelastingen (eigenaar)	€ 191,03	€ 192,60
Rioolheffing	€ 111,73	€ 116,97
Afvalstoffenheffing	€ 252,95	€ 247,06
Totaal woonlasten	€ 555,71	€ 556,63

Bijlage

Toelichting op actueel financieel beeld

Actueel financieel beeld

De vertrekpositie voor het actueel financieel beeld is de vastgestelde Programmabegroting 2016 en de structurele doorwerking van de Jaarrekening 2015. De structurele effecten van de Tussenrapportage 2016 zijn vooralsnog PM opgenomen.

Vervolgens is de vastgestelde Programmabegroting 2016-2019 op hoofdlijnen geactualiseerd. Hierbij is uitgegaan van de spelregels "Budgetbijstelling, zo doen we dat in Tilburg" (raadsbesluit 16 december 2013). Ook zijn de afspraken uit het Coalitieakkoord 2014-2018 verwerkt.

Voor het actueel financieel beeld 2017 opgenomen in deze Perspectiefnota hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De decentralisaties worden uitgevoerd met de middelen die hiertoe overkomen;
- De interne omslagrente bedraagt 3,5%;
- Het verschil tussen de interne omslagrente en de berekende omslagrente komt structureel ten gunste van de exploitatie;
- De prijsgevoelige budgetten worden geïndexeerd met de BBP-index op basis van de meest recente publicatie van het Centraal Plan Bureau (CPB). Er vindt nacalculatie plaats over de voorafgaande twee begrotingsjaren;
- Voor de loongevoelige budgetten hanteren we ontwikkelingen inzake de CAO en sociale lasten. Ook hier vindt nacalculatie plaats over de twee voorafgaande begrotingsjaren;
- De opbrengst OZB wordt geïndexeerd met de BBP-index;
- De kosten van kwijschelding worden met ingang van 2015 verrekend in de woonlasten. De effecten voor de totale woonlasten worden in 2015 en 2016 gedempt via de inzet van de egalisatiereserve afvalstoffenheffing. Vanaf 2017 is sprake van lagere afvalverwerkingskosten als gevolg van de nieuwe aanbesteding van het contract.
- Bij de zgn. gebonden tarieven (afvalstoffenheffing, rioolheffing, bouwleges) gaan we uit van 100% kostendekkendheid;
- Met betrekking tot de hondenbelasting zijn in het verleden extra verhogingen doorgevoerd, waardoor de kostendekking boven 100% uitkomt.
- De overige tarieven van leges en belastingen worden verhoogd met de BBP-index;
- Meerjarige accessen gemeentefonds ramen we voor 50%.

Ontwikkeling uitkering gemeentefonds

De algemene uitkering is doorgerekend op basis van de decembercirculaire 2015 en meicirculaire 2016. Belangrijke ontwikkelingen zijn de bijstelling van de accessen (voordelig € 0,8 miljoen in 2017 tot nadelig € 2,2 miljoen in 2020), 100% raming toevoeging plafond BTW-compensatiefonds (voordelig € 1,5 miljoen in 2017 tot voordelig € 0,8 miljoen in 2020). Verder is tranche 2020 in verband met de lagere apparaatskosten (opschaling) verwerkt (nadelig € 1,0 miljoen). Conform de huidige systematiek zijn ook de diverse maatstaven, zoals aantal inwoners, aantal bijstandsgerechtigden en dergelijke voor het jaar 2017 geactualiseerd (per saldo voordelig € 3,3 miljoen structureel). In verband met de uitname verhoogde asielinstroom is in 2017 sprake van een incidenteel nadeel van € 2,4 miljoen. Deze middelen worden als decentralisatie-uitkering, samen met extra geld van het Rijk verdeeld over gemeenten met statushouders. In de septembercirculaire 2016 wordt de verdeling bekend.

Voor nieuwe en vervallen taken gaan we uit van evenredige budgetbijstellingen. Met betrekking tot de decentralisaties is uitgegaan van de huidige beleidslijn "we voeren de decentralisaties uit met de middelen die hiertoe overkomen". Dit houdt in dat de effecten neutraal verwerkt zijn. Ook de mutaties met betrekking tot integratie- en decentralisatie-uitkeringen zijn neutraal verwerkt.

Nominale ontwikkelingen

De nominale ontwikkelingen worden bijgesteld op basis van het CEP 2015 (d.d. 7 maart 2016). Voor het onderdeel prijzen hanteren we de index prijs bruto binnenlands product (pBBP). Voor 2017 wordt uitgegaan van 0,9%. Over de jaren 2015 en 2016 vindt een bijstelling plaats van - 0,2%.

Voor de loonkostenstijging 2017 wordt eveneens uitgegaan van de index pBBP van 0,9%. De bijstelling over 2016 is becijferd op +1,8%. Voor 2015 bedraagt de bijstelling -0,3%.

De bijstelling voor de gesubsidieerde instellingen bedraagt +1,82% (incl. bijstelling over 2015 en 2016). De OZB-inkomsten stijgen met € 0,3 miljoen door het toepassen van de index pBBP van 0,9%.

Autonome ontwikkelingen

Per 1 februari 2017 wordt het ingezameld huishoudelijk restafval naar een andere verwerker (Sita) gebracht. Het tarief per ton restafval is m.i.v. 01-02-2017 ca. € 75,00 per ton lager. Daarnaast is sprake van een autonome toename van het aantal huishoudens. Per saldo dalen de structurele verwerkingskosten met € 2,6 miljoen. Omdat de fictieve BTW hierover niet meer toegerekend kan worden aan het tarief voor de afvalstoffenheffing leidt dit tot een nadeel van € 0,6 miljoen.

Door toevoeging van de jaarschijf 2020 (toename aantal woningen) is sprake van hogere OZB-opbrengsten (voordelig € 0,4 miljoen). In 2020 zal één verkiezing minder georganiseerd worden dan in 2019 (voordelig € 0,5 miljoen). Doordat bij de riool- en afvalstoffenheffing het uitgangspunt 100% kostendekking van toepassing is, zijn de hogere opbrengsten budgettair neutraal. Bijstelling van de diverse formatie-calculatiemodellen leidt tot een nadeel van € 0,8 miljoen in 2017/2018 en een nadeel van € 0,5 miljoen in 2019/2020. Hierbij moet opgemerkt worden dat er op dit moment een formatie-calculatiemodel ontwikkeld wordt voor het herijken van de benodigde formatie voor de rechtmatigheidsfuncties. Dit model wordt begin Q3 2016 opgeleverd. Het verwachte effect is dat de formatie moet worden opgehoogd als gevolg van hogere klantaantallen. Het effect ten opzichte van de huidige formatie is pas te bepalen na oplevering van het model.

De overige autonome ontwikkelingen zijn bijgesteld conform de spelregels budgetbijstelling.

Stelpost herijkingen

Voor overige herijkingen wordt een inschatting van € 1,0 miljoen nadelig verwerkt. Hierin zijn ook begrepen de effecten van collegebesluiten tot en met mei 2016.

